

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 20 november 1918 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 17 om anvisande av medel för bestridande av kostnader för särskilda anordningar för vinnande av mera effektiv tillämpning av prisockerlagen m. fl. kristidsförfattningar dels ock tre i anledning därav väckta motioner.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Swartz, Wijk *), friherre Fleming, Dahl, friherre Langenskiöld *), Svensson, von Sydow *), Stenström, von Essen *), Kjellgren *), Lindqvist i Kosta, Nilsson i Bonarp, Källman, Johansson Uppmälby, Röing, Hage, Hedin, Rehn *) och Andersson i Knäppinge

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en den 25 oktober 1918 till riksdagen avläten, till andra särskilda utskottet överlämnad proposition, nr 17, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för bestridande av kostnader för särskilda anordningar för vinnande av mera effektiv tillämpning av prisockerlagen m. fl. kristidsförfattningar å extra tilläggsstat för år 1918 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag å 150,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft tre i anledning av propositionen väckta och till utskottet hänvisade motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 4 av herrar *Ollas A. Ericsson, K. J. Gustafsson, C. B. Jönsson, Joh. Carlsson, C. Magnusson, Joh. Permansson, A. O. Frändén, J. P. Jespersion, Ernst Lindblad och Aaby Ericsson* samt
Bihang till urtima riksdagens protokoll 1918. 11 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1.) 1

inom andra kammaren

nr 2 av herr *Molin* och

nr 21 av herrar *Nilsson* i Landeryd, *Jousson* i Hökhult, *Gustafson* i Kasenberg, *Olsson* i Broberg, *Öberg*, *Nilsson* i Antnäs, *Magnusson* i Skövde, *Elisson*, *Magnusson* i Tumhult, *Carlsson* i Solberga, *Persson* i Fritorp, *Svensson* i Betingetorp, *Henrikson*, *Olsson* i Berg, *Erlansson*, *Kahlström* och *Pettersson* i Bjälbo.

I de av herr Ollas A. Ericsson m. fl. samt av herr Nilsson i Landeryd m. fl. väckta motionerna, vilka äro med varandra lika lydande, hemställes,

att riksdagen måtte endast på det sätt bifalla ifrågavarande proposition, att riksdagen måtte besluta för bestridande av kostnader för särskilda anordningar för vinnande av mera effektiv tillämpning av prissockerlagen å extra tilläggsstat för år 1918 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.

Herr Molin åter har i sin motion yrkat,

att riksdagen ville bifalla ifrågavarande proposition endast på det villkoret, att folkhushållningskommissionen avskaffas och ersättes med annan sakkunnig och praktisk institution eller också att nytt, på olika områden fullt sakkunnigt folk insättes i kommissionen i fråga.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för den kungl. propositionen, får utskottet hänvisa till det därvid fogade utdrag av statsrådsprotokollet.

Herrar Ollas
A. Ericssons
m. fl. och
Nilssons i
Landeryd
m. fl. motioner.

Herr Ollas A. Ericsson m. fl. samt herr Nilsson i Landeryd m. fl. hava till stöd för sitt yrkande anfört följande:

»I proposition nr 17 till nu pågående riksdag föreslår Kungl. Maj:t riksdagen att, för bestridande av kostnader för särskilda anordningar för vinnande av mera effektiv tillämpning av prissockerlagen m. fl. kristidsförfattningar, å extra tilläggsstat för år 1918 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag å 150,000 kronor.

I motiveringen för den kungl. propositionen framhålles, hurusom under den tid världskriget pågått knapphet på nödvändighetsvaror alltmär inträtt jämte stegrade pris. Vidare framhållas de åtgärder, som från statsmakternas sida vidtagits för att mildra detta förhållande, såsom reglering av handel och förbrukning av en del nödvändighetsvaror, särskilda med straffhot förbundna bestämmelser rörande maximipris, beslag och annat statens förfogande över enskild egendom samt utförandet

i övrigt av uppgjorda ransoneringsplaner, och slutligen den s. k. prissockerlagen.

Vidare framhålles, att huvudsyftet med sistuämnda lag varit att hindra, att varor försäljas till uppenbart oskäligen pris, samt att den skolat utgöra ett skydd mot den s. k. kedjehandeln. Kungl. Maj:t anser emellertid, enligt propositionen, att dessa kristidsförfordningar i den praktiska tillämpningen icke åstadkommit den effekt, som varit önskvärd, samt att detta förhållande, i stort sett, icke är beroende på författningarnas innebörd, utan fastner därpå, att »tillräckliga åtgärder icke kunna anses vidtagna för vinnande av en fullt effektiv tillämpning av de med straffhot förbundna bestämmelser, vilka avse att reglera folkhushållningen under kristiden». Bristen i tillämpningen skulle bestå däri, att beivran av begångna förseelser mot kristidsförfattningarna icke förekommit i den utsträckning som varit önskvärd; att sålunda de vapen som stått till förfogande »ej brukats med erforderlig kraft». För ernående av en dylik mera effektiv tillämpning av dessa lagar anser man den nuvarande polis- och åklagarmakten icke vara tillräcklig, utan att en »avsevärd förstärkning av kriminalpolisen är ofrånkomlig». Denna förstärkning skulle ske, bl. a., genom »inrättande för länen eller ånorledes bestämda delar av landet av detektiver med uppgift att såväl å landet som inom de städer, vilka icke hava särskild personal anställd för ändamålet, efterspana och utreda brott mot prissockerlagen och övriga kristidsförfattningar». För vinnande av inskränkning i den behövligen arbetskraften skulle prisockerpolisens förnämsta uppgift vara att beivra brott mot prissockerlagen, under det brott mot maximiprislagen först i andra hand skulle efterspanas och utredas. Det är för skapandet och underhållet av en sådan institution som det ifrågavarande anslaget är begärt. Avsikten härmed är givetvis åstadkommande av ökad varutillgång och en jämnare fördelning av densamma.

Endast en mening lär vara rådande därom att under nuvarande kristid det varit nödvändigt för folkförsörjningen, att staten genom lagstiftning ingripit reglerande på näringslivets skilda områden, och jämväl att, då en lag finnes, staten tillser, att densamma i möjligaste mån efterlevs. Särskilt är att beklaga det ocker vid handel med nödvändighetsvaror, som i stor utsträckning förekommit och som verkat fördyrande på dessa varor för den enskilda konsumenten. Men samtidigt som detta framhålles måste man å andra sidan ställa sig mycket tveksam om huruvida de nu föreslagna åtgärderna kunna vara välbetänkta eller ens ägnade att i någon mån leda till det resultat, som man med dem avser att vinna. Då man känner det förlamande inflytande på produktionen

av livsmedel, som kristidsförfattningarna och deras tillämpning hittills utövat, och det starka och mången gång berättigade motstånd, som roses emot livsmedelsmyndigheternas förslag och åtgärder, då vet man, att inrättandet av en särskild delvis detektiv poliskår för att bl. a. spana efter och beivra brott mot denna mångfald av maximipris- och andra kristidsförfordningar, som en stor del av allmänheten icke med bästa vilja kunnat lära sig känna, skall medföra ett resultat på detta område, rakt motsatt det som man anser sig kunna vänta.

Den reaktion, som råder i landet gent emot gällande maximiprisförfordningar, och de överträdelser som ske äro säkerligen mindre beroende på begäret hos producenterna att tillskansa sig en oskäligen vinst, än på den allmänna uppfattningen, att maximipris ensidigt åsatts och tillämpats på jordbrukets produkter, under det att de flesta andra näringar gått fullständigt fria från statens ingripande i denna form. För belysande av detta skola här ett par exempel framhållas.

På grund av maximipris är priset å oberedda skinn icke högre och priset å råläder endast 50 procent högre än före kriget, men då producenten skall återköpa dessa produkter i form av skodon, seldon m. m. (vilka icke äro åsatta maximipris) får han betala dem med ett belopp som 3 å 4 gånger överstiger det pris, som var gällande före kriget. Maximipriset å ull är för närvarande 10 kronor, men marknadspriset å ullgarn är 60 till 80 kronor per kilogram. Härtill kommer, att ullkonsumtionen hos producenten är ransonerad, så att han icke får behålla tillräcklig mängd för eget behov. Det måste här framhållas, att en dylik maximiprispolitik av allmänheten anses vara ensidig och icke byggd på den rättvisa och likställighet, som måste vara tillfinnandes, om en lojal efterlevnad av gällande författningar skall kunna påräknas. Ensidigheten i förfordningarna har undergrävt rättskänslan och respekten för desamma, och häri har man säkerligen att finna den förnämsta orsaken till det beklagliga överskridande av maximiprisen från livsmedelsproducenternas sida som tyvärr understundom ägt rum. Vad beivrandet för närvarande av dylika forseelser angår, så bör detta icke från livsmedelsmyndigheternas synpunkt, lämna något övrigt att önska. De tjänstemän, som nu existera för detta ändamål, bedriva en synnerligen intensiv verksamhet, och domstolarnas protokoll runt om i landet komma med all säkerhet att för framtiden bära vittnesbörd därom, att de mål, som av dessa tjänstemän dragits inför rätta, långt ifrån alltid varit välgrundade.

Enligt vår uppfattning skulle ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i vad det rör andra författningar än prissockerlagen förorsaka ökade möj-

ligneter till trakasserier och svarigheter för producenterna med därav följande misstämning hos dessa samt ytterligare produktionsminskning och såsom följd därav varubrist för landets behov.

Ehuru ett beivrande av förseelser mot prisockerlagen säkerligen kan ske av nu befintliga åklagarmyndigheter i full utsträckning och ehuru det världspolitiska läget nu är sådant, att en ytterligare fördyring av nödvändighetsvaror väl är osannolik och därigenom brotten mot denna lag härefter av sig själv komma att minskas i antal, vilja vi dock — med hänsyn till vikten av att brott mot prisockerlagen bliva beivrade — ej motsätta oss Kungl. Maj:ts förslag i denna del.»

Motiveringen för herr Molins hemställan är av följande lydelse:

»I proposition nr 17 till innevarande års urtima riksdag föreslår Kungl. Maj:t riksdagen att, för bestridande av kostnader för särskilda anordningar för vinnande av mera effektiv tillämpning av prisockerlagen m. fl. kristidsförfattningar, å extra tilläggsstat för år 1918 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag å 150,000 kronor.

*Herr Molins
motiön.*

Därest de statsorgan, som blivit satta till att utfärda kristidsförfattningarna och sörja för dessas efterlevande, under den gångna tiden visat sig vuxna sin uppgift, hade emot det äskade anslaget ingenting varit att erinra. Tyvärr är det dock så, att dessa organ i mångt och mycket visat sig fullkomligt inkompetenta att bedöma det verkliga läget i vår folkhushållning, varav följden blivit en massa orimliga och omöjliga förordningar. Priset i fråga om all ovederhäftighet och bristande sakkunskap har härutinnan tagits av folkhushållningskommissionen, som därest den fortfarande får hållas, helt säkert är i färd med att ödelägga stora delar av riket. Det kan därför vara en stor risk uti att genom beviljandet av medel, som här ifrågasatts, sätta denna kristidsorganisation i tillfälle att ännu effektivare än nu är fallet bötfälla eller inmana folk i häkte för »förseelser» emot totalt omöjliga förordningar. Synnerligen illa skulle undertecknad representera valmännen, därest jag med min röst bidroge till att bevilja ifrågasatta anslag utan tillbörliga garantier emot den ovederhäftiga diktation, som folkhushållningskommissionen tillskansat sig, och varigenom stora och viktiga landsändar bragts i fullständig trälldom och osäkerhet.

Redan vid folkhushållningskommissionens tillsättande var det anmärkningsvärt, hurusom all sakkunskap rörande norrländska förhållanden sköts åt sidan. Vidare var anmärkningsvärt, att inga dugande köpmän fingo säte och stämma i kommissionen. Resultatet visade sig genast och påfallande. Folkhushållningskommissionen ägde icke ens förmåga att få ihop blankettformulär, möjliga för menige man att ifylla.

Det ena stora missgreppet har avlöst det andra under den gångna tiden. Under fjolåret tvingades helt enkelt den norrländska jordbruksbefolkningen att utfodra en stor del brödsäd åt kreaturen; i år däremot är det folkhushållningskommissionens mening att utrota hela Norrlands kreatursstock. Dessa bägge åtgärder från folkhushållningskommissionen är det blott en mening om i Norrland: de äro exempellösa tilltag, för vilka icke nog låga betyg kunna sättas.

I allo är jag beredd att instämma uti den skrivelse, som herrar A. J. Hansson, Karl Karlsson och Ante Larsson å Jämtlands jordbrukares vägnar i dagarna inlämnat till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet och folkhushållningskommissionen. De i denna skrivelse relaterade förhållandena stämma till fullo också in på förhållandena inom Västernorrlands län.

På folkhushållningskommissionens senaste ukas om leveransplikt finnas endast två möjliga förklaringar. Antingen begriper folkhushållningskommissionen icke alls vad det är fråga om eller också har folkhushållningskommissionen vid sina beslut drivits av önskan att få den norrländska nötboskapsstammen utrotad i en hast, så att en i kommissionens ögon bättre kreatursras kan inplanteras där uppe. Dock borde kommissionen veta, att alla tidigare försök att i Norrland acklimatisera den sydsvenska nötboskapen grundligt misslyckats.

På Kungl. Maj:ts äskande av 150,000 kronor för organisation av särskilda polisstyrkor i syfte att tvinga Sveriges folk att efterleva folkhushållningskommissionens omöjliga föreskrifter måste svaras ett bestämt och kraftigt nej.

Icke ett öre för ändamålet, så länge Kungl. Maj:t ämnar tolerera folkhushållningskommissionen såsom stat i staten och så länge denna institution är så ensidigt sammansatt av opraktiska män som den är. Sveriges och framför allt Norrlands jordbrukare kräva nu enhälligt utrensning av den gamla surdegen i folkhushållningskommissionen. Nytt folk, som begriper något, måste in och sakkunskapen å skilda områden representeras. Icke minst viktigt vore detta för den konsumerande delen av svenska folket, som i sista hand får lida för alla kommissionens missgrepp. Om ej ändring med snaraste sker, är katastrofen oundviklig. Av vikt är det därför att det nu, medan tid är, talas rent språk.

Kungl. Maj:ts regering, som åtnjutit och fortfarande åtnjuter svenska folkets förtroende, måste inse, att det ej längre går an att låta folkhushållningskommissionen sätta missgreppen och ovederhäftigheten i fullständigt system och därmed enväldigt regera Sveriges folk vid sidan av regering och riksdag. Omsorgen om Sveriges folk i dess

helhet borde bjuda, att odugligheten, varhelst den visar sig, avlägsnas, även om detta av diverse skäl möjligen kan vara mindre behagligt.

Förutsättningen för anslagets beviljande borde alltså vara, att nytt sakkunnigt och praktiskt folk insättes i folkhushållningskommissionen eller att kommissionen avskaffas och ersättes med annan organisation.

Därest anslaget gives utan dessa garantier emot folkhushållningskommissionen, måste anslagsgivandet betecknas såsom ett slag i ansiktet på Sveriges jordbrukare, även om, såsom kungl. propositionen angiver, medlen i huvudsak skola användas för att komma åt jobberiet och prisöckret, något, som ingen tänkande människa kan vara emot.»

Den nu rådande knappheten på nödvändighetsvaror och de höga pris, som för dessa måste betalas, hava hos oss, liksom i ett flertal andra länder, påkallat ej blott en ganska långt gående statlig reglering av handel och förbrukning i syfte att åstadkomma en jämn fördelning av landets förråd, utan även särskild strafflagstiftning mot s. k. jobberi av mera samhällsskadlig art. Till den förra gruppen av statsåtgärder höra förordningarna angående maximipris, beslag och annat statens förfogande över enskild egendom samt en rad av bestämmelser om ransonerering av vissa av landets tillgångar. Till den senare lagstiftningen höra åter lagen med vissa bestämmelser mot oskäligen höga pris under utomordentliga av krig föranledda förhållanden den 19 juni 1917 (»prisöckerlagen») samt lagen om fortsatt tillämpning av sistnämnda lag den 30 april 1918.

Det krav, som prisöckerlagen i samhällssolidaritetsens namn först och främst uppställer och sanktionerar med straffhot, är, att de konjunkturer, som kristiden medfört, icke må utnyttjas till betingande av under rådande förhållanden uppenbart oskäligen höga pris. Därjämte är lagen avsedd att utgöra ett skydd mot s. k. kedjehandel. I stor utsträckning har det förekommit, att mellanhänder, utan att på gagneligt sätt bidra till varans framförande till konsumenten, föranlett, att priset vid varans övergång till förbrukaren ställt sig betydligt högre än som skett, om deras opåkallade ingripande uteblivit. Ett närstående missförhållande, som lagen likaledes avser att förebygga, är, att sparsamt förekommande varor uppsamlas på några händer, vilka efter överenskommelse eller därför att deras gemensamma intresse kommer dem att handla på samma sätt, höja marknadspriset långt över vad knappheten på varan eljest skulle föranleda.

Någon anledning att lägga fingrarna emellan vid kampen mot sådana utväxter på näringslivet föreligger icke. Särskilt gäller natur-

Utskottet.

ligtvis detta dem, som driva dylika jobberier i mera betydande skala och böra vara väl medvetna om den skada, de därmed anställa.

I prisockerlagen hava därför riktats skarpa straffbestämmelser icke allenast mot köp, byte och utbud, där vederlaget är uppenbarligen oskäligt, utan ock mot sådana fall, där, även om priset för varan vid varje särskild överlåtelse icke kan betecknas såsom uppenbart oskäligt, en obehörlig mellanhands åtgärd medför uppenbar fara för oskälig stegring av priset vid varans slutliga övergång till förbrukaren. Vidare har i lagen stadgats straff för lagring, som medför sådan fara.

Straffet kan i samtliga fall uppgå första gången till ett års fängelse och vid förseelsens upprepande till två års straffarbete.

Vid sidan av dessa straffbestämmelser bereder lagen möjlighet till ett synnerligen kraftigt administrativt ingripande. Befinnes det, att någon mellanhand idkar handel med vara, som i lagen avses, under omständigheter, som göra, att denna hans verksamhet »motverkar det allmännas åtgärder beträffande folkhushållningen», kan han, utan att något som helst brottsligt förfarande behöver vara konstaterat, drabbas av förbud att driva handel med de i lagen avsedda varorna eller någon av dem. Bryter han mot detta förbud, må honom ådömas fängelse upp till två år.

Att en dylik lagstiftning under nu rådande förhållanden fortfarande är oundgängligen nödvändig, kan enligt utskottets mening ej bestridas. Av vad chefen för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet anfört synes emellertid framgå, att prisockerlagen hittills icke erhållit en så effektiv tillämpning, som varit önskvärd för att det med densamma avsedda syftet att stävja det samhällsskadliga jobberiet må kunna vinnas. De angivna siffrorna för antalet åtal på grund av prisockerlagen, som av vederbörande åklagare anställts, eller under tiden den 29 juni—den 31 december 1917 200 samt under tiden den 1 januari—den 20 oktober 1918 431, stå nämligen i ett allt för uppenbart missförhållande till den stora utsträckning, vari prisockret och mellanhandstrafiken notoriskt förekomma. Redan detta förhållande tyder på, att särskilda åtgärder, däribland eventuellt en förstärkning av polismakten, erfordras för ett mera effektivt tillämpande av prisockerlagen. Behovet härav framstår ännu klarare, då hänsyn toges till det av folkhushållningskommissionen framhållna missförhållandet mellan å ena sidan den oerhörda extra arbetsbörda, som under kristiden pålagts polis- och åklagaremyndigheterna, samt å andra sidan dessa myndigheters numerär, som i stort sett icke ökats utöver vad som bestämts och ansetts erforderligt under normala

tider, då ordningsmakten endast hade att beivra de vanliga brotten och ordningsförseelserna, som för övrigt då ej heller voro så talrika som nu.

Av chefens för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet lämnade redogörelse framgår nu, att utsikter ej för närvarande finnas att, vad städerna beträffar, genom åtgärder av dessas egna myndigheter åstadkomma en erforderlig förstärkning av polis- och åklagaremyndigheterna för vinnande av en mera effektiv tillämpning av prisockerlagen. Icke heller synes något mera avsevärt biträde i förevarande avseende vara att förvänta från livsmedelsfiskalerna, vilkas övriga arbete lär taga deras tid alltför mycket i anspråk.

Vid nu angivna förhållanden finner utskottet staten ej kunna undgå att vidtaga åtgärder för förstärkning av kriminalpolisen i syfte att åstadkomma bättre resultat av kampen mot jobberiet. I likhet med chefen för justitiedepartementet anser utskottet nämligen, att de betänkligheter, som eljest finnas mot anslag av statsmedel för polisens vidmakthållande i städer och köpingar, i detta fall ej böra stå hindrande i vägen, då ju de förseelser, om vilka här är fråga, rikta sig icke mot den allmänna ordningen på en viss plats, utan mot statens prisreglerande verksamhet över huvud, samt för övrigt äro av en så speciell och tillfällig art, att bördan av deras stränga beivrande ej uteslutande kan läggas på kommunerna.

Av propositionen framgår, att det särskilt är behovet av en skärpt tillämpning av prisockerlagen, som påkallar speciella anstalter för kriminalpolisens förstärkning, men att chefen för justitiedepartementet tänkt sig, att den förstärkta polismaktens verksamhet, om än i första rummet ägnad åt prisockrets beivrande, icke borde begränsas därtill, utan även inrikta sig på utredningen av förekommande förseelser mot övriga kristidsförfattningar, främst maximiprislagen, samt på beivrandet av förseelser mot de bestämmelser, som gälla eller bliva gällande i syfte att hämma jobberiet i jord- och skogsegendomar.

I anledning härav har av herrar Ollas A. Ericsson m. fl. samt Nilsson i Landeryd m. fl. i deras motioner framhallits, att ett bifall till propositionen i vad det rör andra författningar än prisockerlagen skulle förorsaka ökade möjligheter till trakasserier och svårigheter för producenterna med därav följande misstämning och ytterligare produktionsminskning, samt fördenskull yrkat, att anslag måtte beviljas allenast för vinnande av en mera effektiv tillämpning av prisockerlagen.

Utskottet, som förutsätter, att genom instruktion för de nya poliserna eller på annat sätt skall så vitt möjligt sörjas för att deras myndighet ej kommer att missbrukas till trakasserier, anser, att det av praktiska skäl vore olämpligt att alldeles utestänga den nya kriminalpolisen

Bihang till urtima riksdagens protokoll 1918. 11 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1.) 2

från att taga befattning med utredning och beivrande av jämväl andra kristidsförseelser än brott enligt prisockerlagen, och utskottet kan därför icke tillstyrka bifall till motionerna. Men på samma gång vill utskottet framhålla, att den i propositionen förebragta motiveringen dock huvudsakligen avser att styrka behovet av särskilda åtgärder för en mera effektiv tillämpning av sistnämnda lag. Utskottet förväntar därför, att den nya kriminalpolisen får sig anvisat övervakandet av prisockerlagen såsom sin huvudsakliga uppgift.

Beträffande organisationen av den nya polismyndigheten, framgår av chefens för civildepartementet yttrande till statsrådsprotokollet, att denna fråga ännu icke är fullständigt utredd, utan att organisationen är avsedd att växa fram ur de praktiska erfarenheterna från skilda delar av landet. Så mycket framgår emellertid av propositionen, att det äskade anslaget är avsett att användas dels till anordnande och avlönande av ett särskilt statens centralorgan för kampen mot jobberiet, dels till anslag till vissa större städer för upprättande av särskild prisockerpolis och dels till inrättande för länen eller annorledes bestämda delar av landet av detektiver med uppgift att efterspana och utreda ifrågasvarande slags brott.

Vad den centrala myndigheten beträffar, är denna, enligt vad chefen för civildepartementet till statsrådsprotokollet upplyst, ämnad att anordnas såsom en enmansinstitution. Utan att förneka de fördelar, som i vissa avseenden kunna vara förenade med en sådan anordning, får utskottet emellertid framhålla, att det vore önskvärt, om ifrågasvarande myndighet vid handläggande av den grannliga och maktpåliggande befogenheten att enligt 5 § prisockerlagen meddela enskild person, bolag eller förening förbud att idka handel erhöles en kollegial sammansättning. Därjämte anser utskottet, att i rättssäkerhetens intresse möjlighet bör beredas att genom besvär draga den centrala polismyndighetens avgöranden i dylika ärenden under Kungl. Maj:ts prövning.

Vidkommande de lokala poliserna synes meningen icke vara, att dessa i regel med sin polismyndighet skola förena åklagareuppdrag. Utskottet finner också en sådan anordning vara riktig och förutsätter, att endast i särskilda fall, då behovet det kräver, prisockerpoliser erhålla förordnande att tillika fungera såsom åklagare. För övrigt vill utskottet beträffande de lokala poliserna betona angelägenheten av att dessa befattningar endast besättas med verkligt kompetenta, erfarna och dugliga personer. Endast genom erhållande av i berörda avseenden högt kvalificerade tjänstemän kan man hoppas såväl att vinna avsevärda resultat

av den nya institutionen som att härvid kunna bespara allmänheten förhatliga trakasserier.

I sistnämnda avseende anser utskottet sig böra i detta sammanhang framhålla önskvärdheten av att en ny reviderad och överskådlig upplaga av gällande kristidsförfattningar snarast möjligt kommer till stånd.

Mot beloppet av det utav Kungl. Maj:t äskade anslaget har utskottet icke funnit något att erinra.

De av herr Molin framställda yrkandena kan utskottet icke i något avseende biträda. Herr Molin har nämligen i sin motion åberopat förhållanden, som icke kunna tillerkännas någon avgörande betydelse vid bedömande av den fråga, som genom Kungl. Maj:ts proposition förelagts riksdagen. Även om, såsom herr Molin förmenar vara fallet, folkhushållningskommissionen skulle i flere avseenden hava misslyckats vid handhavandet av sitt uppdrag — något som utskottet icke funnit anledning att undersöka — så skulle detta icke förringa behovet av skärpt kontroll över prisockerlagens tillämpning.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, för bestridande av kostnader för särskilda anordningar för vinnande av mera effektiv tillämpning av prisockerlagen m. fl. kristidsförfattningar å extra tilläggsstat för år 1918 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag å 150,000 kronor.

Stockholm den 18 november 1918.

På utskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Reservationer:

1:o) av friherre *Fleming*, vilken ansett, att för ernående av en mera effektiv tillämpning av bestämmelserna i den viktigaste kristidsförfattningen, nämligen prisockerlagen, den nya kriminalpolisens verksamhet bort inskränkas att omfatta övervakande av tillämpningen av denna lags föreskrifter.

2:o) av herrar *Nilsson* i Bonarp, *Hedin* och *Andersson* i Knäppinge, vilka ansett, att under hänvisning till vad i motion nr 4 i första kammaren av herr *Ollas A. Ericsson* m. fl. och i motion nr 21 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Landeryd m. fl. anförts utskottet bort hemställa,

att riksdagen endast på det sätt måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag, att riksdagen måtte besluta, för bestridande av kostnader för särskilda anordningar för vinnande av mera effektiv tillämpning av prisockerlagen, å extra tilläggsstat för år 1918 under sjätte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100,000 kronor.